C/2024/1571

5.3.2024.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Augsto enerģijas cenu ietekme uz lauksaimniecības nozari un lauku apvidiem"

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2024/1571)

Ziņotājs: ***Simo TIAINEN***

Pilnsapulces lēmums	23.2.2023.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
	Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializēta nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	22.11.2023.
Balsojuma rezultāts	48/0/0
(par/pret/atturas)	
Pieņemts plenārsesijā	14.12.2023.
Plenārsesija Nr.	583
Balsojuma rezultāts	
(par/pret/atturas)	182/0/2

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Enerģijas cenu kāpums un energoapgādes traucējumu risks pagājušajā gadā ir bijis viens no galvenajiem ES problēmjautājumiem, un ES līmenī un dalībvalstīs ir veikti dažādi pasākumi. Augstās enerģijas cenas ir būtiski ietekmējušas lauku apvidus un it īpaši ES lauksaimniecības nozari.

1.2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) norāda, ka Eiropas Komisija un dalībvalstis ir ieviesušas vairākus pasākumus, lai novērstu enerģijas cenu pieauguma ietekmi. EESK norāda, ka tā vietā, lai īstenotu valstu *ad hoc* politikas pasākumus, dalībvalstīm būtu labāk jāizmanto valstu KLP stratēģiskajos plānos paredzētie instrumenti, lai pārvarētu krīzi, ko izraisījušas straujas pārmaiņas tirgū.

1.3. EESK norāda, ka strauji augošās cenas un līdz ar to arī strauji augošās ražošanas izmaksas ir izaicinājums kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mehānismiem. Šā iemesla dēļ EESK ierosina Komisijai apsvērt iespēju KLP instrumentos pēc 2027. gada iekļaut pretcikliskus elementus.

1.4. EESK atbalsta visas iniciatīvas, kuru mērķis ir samazināt atkarību no fosilajiem resursiem un enerģijas avotiem. EESK uzsver, ka ir jāuzlabo politikas saskaņotība, lai paātrinātu zaļo pārkārtošanos, it īpaši dekarbonizāciju un nefosilo energoresursu izmantošanu. Papildus lauksaimniecības un lauku politikai arī citās nozaru politikas jomās vairāk jāņem vērā šie mērķi.

1.5. EESK stingri atbalsta ideju, ka līgumu slēgšanas praksē pārtikas piegādes ķēdē būtu vairāk jāņem vērā augstākas ražošanas izmaksas primārajā ražošanā. Ar pārtikas piegādes ķēdi saistītie līgumi parasti ir neelastīgi un tajos nav pietiekami ņemtas vērā strauji mainīgās ražošanas izmaksas. EESK skaidri norāda, ka situācija ir jāuzlabo. EESK aicina saskaņot dažādās līgumtiesības un līgumu slēgšanas praksi, lai panāktu konsekvenci un efektivitāti starp dalībvalstīm. EESK uzsver, ka ir jāuzlabo statistikas datu kvalitāte par lauksaimnieku ražošanas izmaksām un cenu starpību.

1.6. Augstās enerģijas cenas ietekmē darījumdarbību un saimniecisko darbību lauku apvidos. Nenoteiktība ir mazinājusi stimulus ieguldīt un paaugstinājusi slieksni darbinieku pieņemšanai darbā. Tas rada nodarbinātības iespēju samazināšanās risku, it īpaši attālos lauku apvidos un tajos lauku apvidos, kur reti pastāv alternatīvas nodarbinātības iespējas. Attīstot energoinfrastruktūru, var atbalstīt jaunu nodarbinātības iespēju radīšanu, kā arī var radīt alternatīvus ienākumu avotus lauksaimniecībai un citiem lauku operatoriem.

1.7. EESK norāda, ka lauku apvidu nākotne un labklājība ir ārkārtīgi svarīga Eiropas nodrošinātībai ar pārtiku, stratēģiskajai autonomijai ([1]) un noturībai, kā arī ilgtspējīgai energoresursu struktūrai, kas veicina ES enerģētisko neatkarību. EESK uzskata, ka ir svarīgi apņemties īstenot mērķus attiecībā uz ES ilgtermiņa redzējumu lauku apvidiem ([2]). Turklāt EESK uzsver, ka ir svarīgi uzturēt un attīstīt lauku infrastruktūru visā ES. Pienācīgi un labi uzturēta infrastruktūra uzlabo noturību un ļauj pielāgoties krīzes situācijām.

1.8. EESK uzsver, ka ir jāatzīst un jāveicina vietējo un reģionālo enerģētikas kopienu loma, lai panāktu taisnīgu un efektīvu enerģētikas pārkārtošanu lauku apvidos ([3]). EESK saskata daudzas iespējas energokopienās un uzskata, ka atjaunīgās enerģijas energokopienas ir īpaši interesantas no lauku perspektīvas. Līdztekus vietējo un reģionālo enerģētikas kopienu veicināšanai jānodrošina arī vienkārša piekļuve, birokrātisko procedūru elastība un administratīvā sloga samazināšana. Ir svarīgi, lai šāda veida projekti lauku apvidos tiktu atbalstīti arī no ES līdzekļiem.

1.9. EESK uzsver enerģijas ietaupījumu un energoefektivitātes nozīmi gan privātajā, gan publiskajā patēriņā. To cita starpā var panākt ar ēku energorenovāciju, ieguldījumiem jaunās iekārtās un citās tehnoloģijās, kā arī ar mazāku enerģijas patēriņu lauksaimniecības darbībās.

2. **Ievads**

2.1. Krievijas nežēlīgais, neizprovocētais un nepamatotais nelikumīgais karš pret Ukrainu izraisīja vēl nepieredzētu enerģētikas krīzi ES. Enerģijas cenas sāka strauji pieaugt 2021. gada rudenī un strauji pieauga pēc kara sākuma 2022. gada februāra beigās. Strauji pieaugošās enerģijas cenas radīja grūtības iedzīvotājiem un uzņēmumiem visā ES. Enerģijas cenu kāpums un energoapgādes traucējumu risks pagājušajā gadā ir bijis viens no galvenajiem ES problēmjautājumiem, un ES līmenī un dalībvalstīs ir veikti dažādi pasākumi. Vienlaikus ES īsteno vērienīgu pāreju uz oglekļneitrālu ekonomiku. Šā atzinuma mērķis ir padziļināti izpētīt augsto enerģijas cenu ietekmi uz lauksaimniecības nozari un lauku apvidiem un sniegt ieteikumus negatīvās ietekmes mazināšanai.

2.2. Augstās enerģijas cenas ir būtiski ietekmējušas lauksaimniecības nozari, kas ir stratēģiski svarīga ES nozare un būtiska mūsu lauku apvidu daļa. Lauksaimnieciskajai ražošanai tieši vai netieši izmantojot energoietilpīgus ražošanas resursus, it īpaši mēslošanas līdzekļus, ir nepieciešams daudz enerģijas. Enerģijas cenu pieaugums ir būtiski ietekmējis lauksaimnieciskās ražošanas izmaksas un palielinājis tirgus nenoteiktību. Šīs situācijas dēļ daudzi lauksaimnieki ir saskārušies ar skaidrās naudas atlikuma samazināšanos un grūtībām turpināt savu darbību.

2.3. Daudzas lauksaimnieciskās darbības ir sezonālas, tāpēc arī to enerģijas patēriņš ir sezonāls. Sezonas laikā bieži vien ir grūti pielāgot enerģijas patēriņu, reaģējot uz cenu pieaugumu vai enerģijas resursu trūkumu. Veģetācijas periodā ir jāveic apūdeņošanas un citas ūdens apsaimniekošanas darbības un laikus jāekspluatē uz laukiem izmantojamās iekārtas. Straujais cenu kāpums rada neparedzētas izmaksas un var apdraudēt lauku saimniecību un citu lauku darbību likviditāti un rentabilitāti.

([1]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Stratēģiskā autonomija un pārtikas nodrošinājums un ilgtspēja" (OV C 105, 4.3.2022., 56. lpp.).
([2]) https://rural-vision.europa.eu/index_lv.
([3]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Enerģētikas un digitālā pārkārtošana lauku apvidos" (OV C 486, 21.12.2022., 59. lpp.).

2.4. Lauku apvidos augstās enerģijas cenas ir palielinājušas izmaksas pamatvajadzībām, piemēram, apkurei, elektrībai, loģistikai un transportam. Lauku apvidiem bieži vien ir ierobežota piekļuve energoinfrastruktūrai, un bieži vien ir jāmēro lieli attālumi. Šī situācija ir radījusi ievērojamu slogu lauku iedzīvotājiem un lauku uzņēmumiem. Vidējie ienākumi lauku apvidos ir zemāki nekā pilsētās ([4]). Lauku iedzīvotājiem ir augstāks sociālās atstumtības un enerģētiskās nabadzības risks. Tas ir arī apgrūtinājis lauku uzņēmumu darbību un konkurētspēju. Augsto enerģijas cenu dēļ lauku kopienām ir grūtāk piekļūt cenas ziņā pieņemamiem un uzticamiem enerģijas avotiem. Tas rada arvien lielākus nabadzības draudus laukos.

2.5. Straujas tirgus pārmaiņas ietekmē visu sabiedrību. Satricinājumi enerģijas tirgos ir bijuši viens no galvenajiem inflācijas avotiem ES. Saskaņotais patēriņa cenu indekss elektroenerģijai, gāzei un citiem kurināmajiem 2022. gadā bija vidēji par 60 % augstāks nekā 2020. gadā. Lauksaimniecībā attiecīgās enerģijas cenu izmaiņas bija vēl lielākas. Kopējās enerģijas cenas lauksaimniecībā tajā pašā divu gadu periodā palielinājās par 86 % ([5]).

3. **Augsto enerģijas cenu ietekme uz lauksaimniecības nozari**

3.1. ES enerģijas tirgū novēroto pārmaiņu temps 2021. un 2022. gadā visprecīzāk atspoguļojas dabasgāzes cenu izmaiņās. Dabasgāzes cena ir pietiekams vispārējās enerģijas cenu attīstības rādītājs, jo gāze ir viens no galvenajiem apkures enerģijas avotiem un ES elektroenerģijas tirgus cenu noteicējs. Lauksaimniecībā dabasgāze ir svarīgs slāpekļa mēslošanas līdzekļu ražošanas resurss. Līdztekus dabasgāzes vadošajai lomai tirgū naftas cenu globālā attīstība ir izraisījusi strauju degvielas cenu pieaugumu. Vienlaicīgais naftas un gāzes cenu pieaugums ievērojami palielināja ietekmi uz lauksaimniecību.

3.2. Lauksaimniekiem enerģijas cenu kāpuma ietekmi rada tiešās ražošanas izmaksas, starpposma ražošanas resursi un mājsaimniecību patēriņš. Kopējā enerģijas cena lauksaimnieciskajā ražošanā 2022. gadā bija par 86 % augstāka nekā 2020. gadā. Vislielākais pieaugums bija apkurei izmantotajam kurināmajam, kas salīdzinājumā ar 2020. gadu sadārdzinājās par 225 %. Salīdzināmais cenu pieaugums minerālmēsliem bija 142 % un elektroenerģijai – 72 % ([6]).

3.3. Kopējās lauksaimniecības ražošanas izmaksas bija ievērojami augstākas ražošanas resursu cenu pieauguma dēļ. Pieprasījuma elastība pēc galvenajām lauksaimniecības izejvielām ir ļoti zema, kas liecina, ka pieprasījuma izmaiņas ir mazākas salīdzinājumā ar cenu izmaiņām.

3.4. Lauksaimniecībā straujās īstermiņa cenu izmaiņas bieži vien atstāj tikai nelielu pielāgošanās iespēju atkarībā no nozares vai lauksaimniecības veida. Enerģija un mēslošanas līdzekļi veido salīdzinoši nozīmīgu daļu no kopējā lauksaimniecībā izmantoto resursu apjoma. Saskaņā ar *Eurostat* datiem ([7]) enerģijas īpatsvars ES lauksaimniecības nozarē 2022. gadā bija 13,2 %. Turklāt palielinājās arī citu lauksaimniecībā izmantoto izejvielu cenas.

3.5. ES lauksaimniecībā mēslošanas līdzekļu izmaksas 2022. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu palielinājās par 103 %. Tā kā novērotais cenu pieaugums ir nedaudz lielāks salīdzinājumā ar izmaksu izmaiņām, kopējais ražošanā izmantoto mēslošanas līdzekļu daudzums 2022. gadā bija mazāks nekā 2020. gadā. Salīdzinājumam – kopējās enerģijas izmaksas tajā pašā periodā bija par 66 % augstākas. Tādējādi 2022. gadā arī enerģijas patēriņš lauksaimniecībā bija mazāks ([8]).

3.6. Svārstīgu enerģijas cenu ietekmei ir gan vidēja termiņa, gan ilgtermiņa sekas. Vidējā termiņā enerģijas ražošanas izmaksu pieaugums var paātrināt strukturālo pārmaiņu tempu lauksaimniecībā gan saimniecību pamešanas, gan ražošanas pārmaiņu ziņā. Šī ietekme ir līdzīga tai, kas ietekmē citus lauku uzņēmumus. Ilgtermiņā enerģijas cenu pieaugums paātrinās pāreju uz efektīvāku vai lietderīgāku ražošanas praksi, kas ir ekonomiskāka dabas resursu vai citu resursu izmantošanas ziņā.

([4]) *Eurostat* reģionālā gadagrāmata (2023. gads).
([5]) *Eurostat* (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_manr/default/table), pašu aprēķini.
([6]) Lauksaimniecības ekonomiskie konti, *Eurostat* (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/apri_pi15_ina/default/table), pašu aprēķini.
([7]) Lauksaimniecības ekonomiskie konti (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table).
([8]) Lauksaimniecības ekonomiskie konti (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/aact_eaa01/default/table), pašu aprēķini.

4. **Augsto enerģijas cenu ietekme lauku apvidos**

4.1. Konkrētie faktori, kas ietekmē enerģijas inflāciju, atšķiras atkarībā no reģiona, valsts un individuālajiem apstākļiem. Enerģijas izmaksu pieauguma ietekme lauku apvidos ir lielāka salīdzinājumā ar piepilsētu un pilsētu teritorijām. Tas it īpaši ir saistīts ar lielākām sadales un piegādes izmaksām, ierobežotu konkurenci starp enerģijas piegādātājiem, problēmām enerģētikas infrastruktūras jomā, kā arī ar subsīdijām un politikas atšķirībām.

4.2. Strauji augošās enerģijas cenas un kopumā augstā inflācija mazināja patērētāju pirktspēju. Kopumā algu un ienākumu attīstības temps nav spējis iet kopsolī ar strauji augošo inflāciju.

4.3. Vidējā elektroenerģijas cena ES patērētājiem 2022. gadā bija par 44 % augstāka salīdzinājumā ar 2020. gadu. Gāzes patēriņa cena tajā pašā periodā bija par 72 % augstāka, bet siltumenerģijas cena – par 24 % augstāka. No 2020. līdz 2022. gadam palielinājās elektroenerģijas, gāzes un citu kurināmo relatīvā daļa kopējos patēriņa izdevumos ([9]).

4.4. Augstās enerģijas cenas ir palielinājušas dzīves dārdzību lauku iedzīvotājiem. Tas var ietekmēt viņu iespējas atļauties pamatvajadzības, piemēram, apkuri, elektrību un transportu. Pieaugošās enerģijas cenas palielina nabadzību laukos. Privātpersonas vai mājsaimniecības nevar atļauties iegādāties pietiekami daudz enerģijas. Tā rezultātā var samazināties piekļuve drošai apkurei, dzesēšanai, apgaismojumam un citām būtiskām enerģijas vajadzībām. Enerģētiskā nabadzība var negatīvi ietekmēt veselību, izglītību un vispārējo dzīves kvalitāti lauku apvidos, it īpaši neaizsargāto iedzīvotāju un vecāka gadagājuma cilvēku vidū.

4.5. Augstās enerģijas cenas ietekmē arī darījumdarbību un saimniecisko darbību lauku apvidos. Papildus lauksaimniecībai no šīs situācijas ir cietuši arī daudzi citi uzņēmumi, kas darbojas lauku apvidos. Nenoteiktība ir mazinājusi stimulus ieguldīt un paaugstinājusi slieksni darbinieku pieņemšanai darbā. Augsto enerģijas cenu dēļ ir cietusi arī tūrisma nozare, kas ir svarīga daudzos lauku apvidos. Tas rada nodarbinātības iespēju samazināšanās risku, it īpaši attālos lauku apvidos un tajos lauku apvidos, kur reti pastāv alternatīvas nodarbinātības iespējas.

5. **Vispārīgas piezīmes**

5.1. EESK norāda, ka Komisija un dalībvalstis ir ieviesušas vairākus pasākumus, lai novērstu enerģijas cenu pieauguma ietekmi. Tie cita starpā ietver šādus pasākumus: ārkārtas atbalsta paketes lauksaimniekiem, kurus visvairāk skārusi situācija Ukrainā 2022. gadā un pastāvīgi augstās resursu izmaksas 2023. gadā; griestu palielināšana ierobežotām lauksaimnieku atbalsta summām; elastīgums un iespējamais atbalsts uzņēmumiem, kurus skāris enerģijas izmaksu pieaugums; kā arī mēslošanas līdzekļu nodokļu pagaidu atcelšana, izņemot mēslošanas līdzekļus, kuru izcelsme ir Krievijā un Baltkrievijā. Augošās enerģijas cenas arī veicina ieguldījumus lauksaimniecības alternatīvajos energoresursos. Pieaug stimuli uzlabot precīzo lauksaimniecību. Dārgās tehnoloģijas pēc kāda laika laika atmaksāsies un īsākā termiņā nodrošinās arvien lielāku atdevi.

5.2. EESK atbalsta Komisijas iniciatīvas samazināt atkarību no fosilajiem resursiem un enerģijas avotiem. Pamatojoties uz paziņojumu par mēslošanas līdzekļu pieejamību un cenu pieņemamību ([10]), Komisija veicinās labāku piekļuvi organiskajiem mēslošanas līdzekļiem un barības vielām no pārstrādātiem atkritumiem, it īpaši reģionos, kur organisko mēslošanas līdzekļu izmantošana ir zema, atbalstīs Eiropas slāpekļa mēslošanas līdzekļu nozares pārveidi par tādu, kuras pamatā ir amonjaks, kas ražots, izmantojot atjaunīgo un nefosilo ūdeņradi, un nodrošinās stabilu un darbotiesspējīgu normatīvo vidi, kas reglamentē atjaunīgā un mazoglekļa ūdeņraža ražošanu, tādējādi nodrošinot, ka atjaunīgo un mazoglekļa ūdeņraža mēslošanas līdzekļu tirgus var strauji attīstīties. Eiropas Komisijai lielāks uzsvars jāliek uz to, lai turpmākajā KLP veicinātu organisko mēslošanas līdzekļu izmantošanu, izmantojot vides shēmas, kas atalgo lauksaimniekus.

5.3. EESK norāda, ka tā vietā, lai īstenotu valstu *ad hoc* politikas pasākumus, dalībvalstīm būtu labāk jāizmanto valstu KLP stratēģiskajos plānos paredzētie instrumenti, lai pārvarētu krīzi, ko izraisījušas straujas pārmaiņas tirgū. Saskaņā ar pārskatu ([11]) tikai 14 dalībvalstis savos valsts KLP stratēģiskajos plānos īsteno KLP riska pārvaldības instrumentus. Šajos instrumentos būtu jāiekļauj izmaksu apdrošināšana vai citi uz izmaksām vērsti pasākumi. Pašlaik saskaņā ar plāniem apstiprinātie instrumenti galvenokārt papildina apdrošināšanas shēmas, kas vērstas uz ražas zudumiem vai citu ar laikapstākļiem saistītu ietekmi. Tomēr ir arī viens piemērs tam, kā apstiprinātajos valstu KLP stratēģiskajos plānos tiek izmantots ienākumu stabilizācijas instruments.

([9]) Mājsaimniecību patēriņa izdevumi, *Eurostat* (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_co3_p3/default/table), pašu aprēķini.
([10]) COM(2022) 590 final.
([11]) *Thünen Working Paper 191a*.

5.4. EESK norāda, ka strauji augošās cenas un līdz ar to arī strauji augošās ražošanas izmaksas ir izaicinājums kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mehānismiem. KLP tiešās subsīdijas bieži vien tiek pamatotas kā instruments lauksaimnieku ienākumu stabilizēšanai, ņemot vērā straujās pārmaiņas tirgū. Tomēr pašreizējā KLP nevar pietiekami ņemt vērā strauji augošo ražošanas izmaksu ietekmi uz lauksaimniecību. Šā iemesla dēļ EESK ierosina Komisijai apsvērt iespēju KLP instrumentos pēc 2027. gada iekļaut pretcikliskus elementus ar pietiekamu finansējumu. Pretcikliski pasākumi ļautu ciešāk piesaistīt atbalsta līmeņus tirgus attīstībai un stiprinātu drošības tīklu pret pieaugošām izmaksām un peļņas samazināšanos.

5.5. EESK stingri atbalsta ideju, ka līgumu slēgšanas praksē pārtikas piegādes ķēdē būtu vairāk jāņem vērā augstākas ražošanas izmaksas primārajā ražošanā. Ar pārtikas piegādes ķēdi saistītie līgumi parasti ir neelastīgi un tajos nav pietiekami ņemtas vērā strauji mainīgās ražošanas izmaksas. EESK skaidri norāda, ka situācija ir jāuzlabo. EESK aicina saskaņot dažādās līgumtiesības un līgumu slēgšanas praksi, lai panāktu konsekvenci un efektivitāti starp dalībvalstīm.

5.6. ES zaļā kursa un stratēģijas "No lauka līdz galdam" mērķis ir samazināt neorganisko slāpekļa mēslošanas līdzekļu izmantošanu lauksaimniecībā. Viens no galvenajiem mērķiem ir samazināt ES lauksaimniecības atkarību no fosilajiem slāpekļa mēslošanas līdzekļiem. Pārstrādātu barības vielu un nefosilo slāpekļa avotu izmantošanas uzlabošana sniegtu labumu videi un nodrošinātu jaunas darījumdarbības un inovācijas iespējas reģionālā līmenī ([12]). Tas ir svarīgi arī attiecībā uz oglekļneitralitātes mērķa sasniegšanu līdz 2050. gadam.

5.7. EESK uzsver, ka ir jāuzlabo politikas saskaņotība, lai paātrinātu zaļo pārkārtošanos, it īpaši dekarbonizāciju un nefosilo energoresursu izmantošanu. Papildus lauksaimniecības un lauku politikai šie mērķi vairāk jāņem vērā arī citās nozaru politikas jomās. Lai to panāktu, nepieciešams arī labāk izmantot ieguldījumu kapitālu un riska kapitāla shēmas ārpus ES budžeta. Lai nodrošinātu politikas saskaņotību, visām politikas shēmām būtu jāpiemēro lauku aspektu iestrādāšanas princips.

5.8. EESK norāda, ka lauku apvidu nākotne un labklājība ir ārkārtīgi svarīga Eiropas nodrošinātībai ar pārtiku, stratēģiskajai autonomijai ([13]) un noturībai, kā arī ilgtspējīgai energoresursu struktūrai, kas veicina ES enerģētisko neatkarību. EESK aicina Komisiju un dalībvalstis turpināt atbalstīt lauku apvidus ilgtspējīgas atjaunīgās enerģijas ražošanas paplašināšanā, tostarp likvidējot šķēršļus, decentralizējot ražošanas un uzglabāšanas sistēmas, stiprinot energotīklus un apmācot kvalificētus speciālistus, kā arī veicinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu kā veidu, kādā dot ieguldījumu enerģētiskajā autonomijā, ienākumu dažādošanā un cīņā pret enerģētisko nabadzību un klimata pārmaiņām;

5.9. EESK uzsver, ka ir svarīgi uzturēt un attīstīt lauku infrastruktūru visā ES. Pienācīgi un labi uzturēta infrastruktūra uzlabo noturību un ļauj pielāgoties krīzes situācijām. Būtisks infrastruktūras elements ir visaptverošs platjoslas tīkls visos lauku apvidos. Platjoslas pakalpojumi samazina nepieciešamību pārvietoties no dzīvesvietas uz darbvietu, tādējādi radot labākus apstākļus attālinātam darbam. Turklāt tie uzlabo lauku uzņēmumu darbības apstākļus un tādējādi tieši veicina nodarbinātību laukos.

5.10. EESK uzsver, ka atjaunīgā enerģija un vietējās enerģijas ražošanas un enerģijas kopienu veicināšana ir svarīga daļa no ES lauku ilgtermiņa redzējuma ([14]). EESK uzskata, ka ir svarīgi apņemties īstenot mērķus attiecībā uz ES ilgtermiņa redzējumu lauku apvidiem. Šajā sakarā EESK atzīst tādu iniciatīvu nozīmi kā Lauku pakts ([15]), kas stiprina daudzlīmeņu pārvaldību, veicina ieinteresēto pušu sadarbību un aktīvi sekmē atjaunīgās enerģijas izmantošanu un ilgtspējīgu attīstību lauksaimniecības nozarē un lauku apvidos.

([12]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas informatīvs ziņojums "Ekstensīvās lopkopības un organisko mēslošanas līdzekļu priekšrocības Eiropas zaļā kursa kontekstā (*EGD*)".
([13]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Stratēģiskā autonomija un pārtikas nodrošinājums un ilgtspēja" (OV C 105, 4.3.2022., 56. lpp.).
([14]) Komisijas Paziņojums – Ilgtermiņa redzējums par ES lauku apvidiem (COM(2021) 345 final).
([15]) https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/rural-pact_en.

5.11. EESK uzsver, ka jāatzīst un jāveicina vietējo un reģionālo enerģētikas kopienu loma, lai panāktu taisnīgu un efektīvu enerģētikas pārkārtošanu lauku apvidos ([16]). Enerģētikas kopienas ir jauni enerģijas ražošanas un patēriņa veidi. EESK saskata daudzas iespējas energokopienās un uzskata, ka atjaunīgās enerģijas energokopienas ir īpaši interesantas no lauku perspektīvas. Ir vairāki labi funkcionējošu enerģētikas kopienu piemēri: *Wildpoldsried* ([17]), *Elektrizitätswerke Schönau* ([18]), *Mutterscholz* ([19]) un *Claremorris and Western District Energy Co-Op* ([20]).

5.12. Investīcijas biogāzē, vēja enerģijā, saules enerģijā un cita veida atjaunīgajā enerģijā palīdz mazināt atkarību no fosilā kurināmā un uzlabot vispārējo energoapgādes pašpietiekamību ES. Šie ieguldījumi būtu jāpalielina, it īpaši lauku saimniecībās. Pamatojoties uz šīm investīcijām, vietējie un reģionālie energotīkli varētu stabilizēt enerģijas tirgu un nodrošināt drošības tīklus, kas pasargā no tirgus svārstībām, it īpaši attiecībā uz lauku patērētājiem, lauksaimniekiem un mazajiem uzņēmumiem.

5.13. EESK uzsver, ka ir svarīgi taupīt enerģiju un uzlabot energoefektivitāti. Papildus citiem ieguvumiem enerģijas taupīšana var palīdzēt labāk pārvarēt turpmākās krīzes. Pastāv daudz iespēju, kā ietaupīt enerģiju, piemēram, labāka ēku siltināšana, labāka energoefektivitāte, gudrāka elektroenerģijas izmantošana, dažādas mobilitātes iespējas un attālināts darbs. Lauksaimniecībā šīs iespējas cita starpā ietver precīzo lauksaimniecību, degvielas un enerģijas patēriņa ziņā efektīvākas ražošanas metodes un iekārtas.

Briselē, 2023. gada 14. decembrī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas priekšsēdētājs

Oliver RÖPKE

([16]) Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Enerģētikas un digitālā pārkārtošana lauku apvidos" (OV C 486, 21.12.2022., 59. lpp.).

([17]) Tematiskas debates *Rural Pact #1: Renewable energies in rural areas* (https://www.eesc.europa.eu/lv/agenda/our-events/events/rural-pact-1-renewable-energies-rural-areas).

([18]) https://www.ews-schoenau.de/ews/geschichte/.

([19]) *Muttersholtz, Territoire à énergie positive*.

([20]) https://claremorris-energy-coop.com/.